

Εκ μέρους του Ομίλου Louis, μίλησε ο Χαράλαμπος Σόλωνος, Διευθυντής Εταιρικής Επικοινωνίας.

Πώς βλέπετε να εξελίσσεται ο τουρισμός στην Κύπρο; Είναι ενθαρρυντικά τα μηνύματα; Από τι θα εξαρτηθεί η περαιτέρω ανάκαμψη;

Η πορεία της φετινής τουριστικής σεζόν εξακολουθεί να παραμένει ένα μεγάλο ερωτηματικό. Αν και παρατηρείται θετική διάθεση στο κοινό για προγραμματισμό διακοπών μετά από ένα πολύμηνο περιορισμό, η αλήθεια είναι πως επικρατεί μια γενικότερη αβεβαιότητα στον τομέα. Επομένως, δεν μπορούν να γίνουν ουσιαστικές προβλέψεις για το τι μπορεί να πετύχει ο τουρισμός φέτος, καθώς σε όλα τα μέτωπα επικρατεί το φαινόμενο των κρατήσεων/ακυρώσεων της τελευταίας στιγμής. Ωστόσο, ως Όμιλος αλλά και μέσω των συνεργατών μας, λαμβάνουμε ενθαρρυντικά μηνύματα για τη σταδιακή επαναδραστηριοποίηση του τομέα. Εκτιμούμε πως μέχρι τα μέσα Ιουλίου και ανάλογα με το επίπεδο της εμβολιαστικής κάλυψης του ευρωπαϊκού αλλά και του ντόπιου πληθυσμού, καθώς και της χαλάρωσης των περιοριστικών μέτρων ανά το παγκόσμιο, οι ταξιδιωτικές ροές θα καλυτερεύσουν και θα αρχίσουν να γίνονται πιο προβλέψιμες.

Ήδη παρατηρείται αυξημένη κινητικότητα στις κρατήσεις των ξενοδοχείων του Ομίλου σε Κύπρο και ελληνικά νησιά, κυρίως από Ιούλιο και μετά. Καλύτερα πάνε τα πράγματα στον τομέα της κρουαζιέρας, στον οποίο δραστηριοποιείται η πολυβραβευμένη εταιρεία του Ομίλου Celestyal Cruises. Αυτή τη στιγμή υπάρχει μεγάλη ζήτηση για το δρομολόγιο «Μυθικό Αρχιπέλαγος», το οποίο απευθύνεται κυρίως στην επιτόπια αγορά και θα εκκινήσει από Ιούλιο με βάση το λιμάνι της Λεμεσού.

Άλλες δύο σημαντικές συνιστώσες στην πορεία προς περαιτέρω ανάκαμψη αφορούν εξωτερικούς παράγοντες. Όπως γνωρίζετε, ο κυπριακός τουρισμός στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στις δύο κύριες αγορές του, τη βρετανική και τη ρωσική, οι οποίες στην ουσία παραμένουν κλειστές. Οι εξελίξεις στις δύο αυτές χώρες σχετικά με το ζήτημα της πανδημίας και οι ανάλογες πολιτικές αποφάσεις που ανακοινώνονται μας αφορούν άμεσα, διότι σε μεγάλο βαθμό καθορίζουν και τη φετινή πορεία του τουρισμού στην Κύπρο. Για παράδειγμα, η ανακοίνωση της Βρετανίας για παράταση των περιοριστικών μέτρων μέχρι τις 19 Ιουλίου είναι μια κακή εξέλιξη. Οι ξενοδόχοι ανέμεναν πιθανή ένταξη της Κύπρου στην πράσινη κατηγορία της Βρετανίας στο τέλος Ιουνίου, κάτι που θα ωθούσε σημαντικές ροές Βρετανών τουριστών προς το νησί. Παράλληλα, θετική εξέλιξη αποτελεί η επαναφορά των ναυλωμένων πτήσεων από τη Ρωσία από τις 28 Ιουνίου.

Ως χώρα δεν πρέπει να εστιάζουμε μόνο στο τι συμβαίνει στις αγορές της Ρωσίας και της Βρετανίας, αλλά να διευρύνουμε την οπτική μας και στις υπόλοιπες αγορές, οι οποίες μπορούν να δώσουν σημαντική ώθηση στην επιβατική κίνηση στο νησί. Αναφέρομαι κυρίως στην ευρωπαϊκή αγορά και ειδικά τα κράτη-μέλη της ΕΕ αλλά και το Ισραήλ, χώρες οι οποίες προσφέρουν ενισχυμένη ασφάλεια ως προς τον χειρισμό των ταξιδιών.

Σημαντική εξέλιξη αποτελεί και η επέκταση του Σχεδίου Κινήτρων προς Αεροπορικές Εταιρείες για αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας, που ανακοίνωσε το Υπουργείο Μεταφορών. Αυτό αναμένουμε πως θα βοηθήσει στην ανάκαμψη του τομέα των αερομεταφορών και θα ενισχύσει την αεροπορική συνδεσιμότητα της χώρας. Το σχέδιο έχει ήδη ωθήσει νέες αεροπορικές εταιρείες να εντάξουν την Κύπρο στο πτητικό τους πρόγραμμα, άλλες να δημιουργήσουν βάση στο νησί, ενώ παράλληλα πρόσθεσε ταξιδιωτικούς προορισμούς με τους οποίους υπήρχε μειωμένη ή καθόλου συνδεσιμότητα στο παρελθόν.

Η Louis επιστρέφει από φέτος στην πραγματοποίηση κρουαζιέρων από Κύπρο μετά από χρόνια. Ποιες οι προσδοκίες σας;

Το 2020, ήταν μια χρονιά γεμάτη προκλήσεις για όλους τους τομείς και ιδιαίτερα για τον τομέα της κρουαζιέρας. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η Celestyal Cruises, θυγατρική εταιρεία του Ομίλου Louis, ήταν από τις πρώτες εταιρείες κρουαζιέρας παγκοσμίως που αποφάσισε έγκαιρα να αναβάλει τις κρουαζιέρες της, θέτοντας ως ύψιστη προτεραιότητα την ασφάλεια των επιβατών της, του πληρώματος και των τοπικών κοινοτήτων που επισκέπτεται. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να πετύχουμε τον ασφαλή επαναπατρισμό όλου του πληρώματος, καθώς και μηδενικά κρούσματα τόσο στα πλοία όσο και στα γραφεία μας.

Η Celestyal Cruises προετοιμάστηκε κατάλληλα και από 12 Ιουνίου ξεκίνησε την υπεύθυνη επανέναρξη των δρομολογίων της, με το Celestyal Crystal να σαλπάρει πρώτο. Παρόλη την προσωρινή παύση των δραστηριοτήτων μας εξαιτίας της πανδημίας, πλέον κοιτάμε το μέλλον με αισιοδοξία. Με στόχο αφενός την υλοποίηση του στρατηγικού μας σχεδιασμού για περαιτέρω ανάπτυξη των δραστηριοτήτων μας και αφετέρου την αναβάθμιση της εμπειρίας που προσφέρουμε, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως εντάξαμε στον στόλο μας ένα εξαιρετικό κρουαζιερόπλοιο, το Celestyal Experience, γεγονός που πλέον διαφοροποιεί τα δεδομένα για εμάς. Το Celestyal Experience θα αρχίσει τα δρομολόγια τον επόμενο χρόνο και συγκεκριμένα τον Μάρτιο του 2022 με την κρουαζιέρα «Τρεις Ήπειροι». Η συγκεκριμένη κρουαζιέρα επτά διανυκτερεύσεων περιλαμβάνει και τη Λεμεσό, δίνοντας έτσι την ευκαιρία στους Κυπρίους να ταξιδέψουν με το νέο μας κρουαζιερόπλοιο.

Σε ό,τι αφορά την κρουαζιέρα με αφετηρία την Κύπρο, πρέπει να επισημανθεί ότι η Ανατολική Μεσόγειος παραμένει μια από τις πιο ελκυστικές περιοχές παγκοσμίως και έχει ήδη μπει δυναμικά στον χάρτη της κρουαζιέρας. Είμαστε ιδιαίτερα χαρούμενοι που η Celestyal Cruises θα ξεκινήσει από φέτος ξανά τη χρήση του υπερσύγχρονου λιμανιού της Λεμεσού, δίνοντας προτεραιότητα στην κυπριακή αγορά με δύο δρομολόγια. Το Celestyal Olympia θα επιβιβάζει και αποβιβάζει από τη Λεμεσό από 3 Ιουλίου ως και 21 Αυγούστου, σε ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον δρομολόγιο επτά διανυκτερεύσεων με την ονομασία «Μυθικό Αρχιπέλαγος». Στη συνέχεια θα πραγματοποιηθεί η κρουαζιέρα των «3 Ηπείρων» που ξεκινά εκ νέου στις 20 Νοεμβρίου 2021, μετά από την επιτυχία που γνώρισε το 2019.

Βασικός στόχος της Celestyal Cruises είναι η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, δηλαδή της κρουαζιέρας και κατά τη χειμερινή περίοδο, καθώς και η άφιξη στην Κύπρο ενός σημαντικού αριθμού επιβατών από τις 16 χώρες που προωθείται το δρομολόγιο των «3 Ηπείρων», καθώς και εθνικοτήτων που δεν ανήκουν στις παραδοσιακές αγορές της Κύπρου (όπως Η.Π.Α., Λατινική Αμερική, Ισπανία).

Θεωρείτε ότι ο κόσμος ενδιαφέρεται για τις κρουαζιέρες;

Τα δεδομένα μέχρι στιγμής είναι πολύ ενθαρρυντικά. Το δρομολόγιο με αφετηρία τη Λεμεσό έχει αγκαλιαστεί από το κοινό, με τις κρατήσεις να πολλαπλασιάζονται. Ο κόσμος εμφανίζεται λιγότερο διστακτικός να συμμετέχει σε κρουαζιέρες, σε σχέση με το κλειστό περιβάλλον του αεροπλάνου. Περιλαμβάνοντας στην κρουαζιέρα μας στοιχεία που διαχρονικά αναζητά ο Κύπριος ταξιδιώτης, όπως για παράδειγμα την ποιοτική διασκέδαση εν πλω αλλά και το αυθεντικό φαγητό, προσφέρουμε all-inclusive πακέτα, με ένα κόστος που περιλαμβάνει διατροφή και απεριόριστη κατανάλωση κλασικών ποτών στο πλοίο, ψυχαγωγία, επιλογή εκδρομών, χρεώσεις λιμανιών και φιλοδωρήματα. Επιπλέον πλεονέκτημα αποτελεί η δυνατότητα που προσφέρουμε για διανυκτέρευση σε δημοφιλείς προορισμούς, όπως τα νησιά της Μυκόνου και της Σαντορίνης. Αυτό

που ουσιαστικά διαφοροποιεί τις κρουαζιέρες που προσφέρει η Celestyal Cruises είναι η μοναδική, οικεία και ανθρώπινη προσέγγιση του προσωπικού μας, απαραίτητο στοιχείο που αναγνωρίζουν σε μας οι πελάτες μας και που δηλώνουν ότι συμβάλλει καθοριστικά στη συνολική εμπειρία που βιώνουν.

Αφουγκραζόμενη τις ανησυχίες του επιβατικού κοινού η Celestyal Cruises, ως μέλος της Διεθνούς Ένωσης Κρουαζιέρας (CLIA), έχει δεσμευτεί στην υιοθέτηση όλων των απαραίτητων και θεμελιωδών στοιχείων των ενισχυμένων πρωτοκόλλων υγιεινής. Για την άμεση ενημέρωση όλων των επιβατών, έχουμε αναρτήσει όλα τα υγειονομικά πρωτόκολλα στην επίσημη ιστοσελίδα της Celestyal Cruises. Ενδεικτικά, κάποια μέτρα είναι: Η πληροφόρηση και ο έλεγχος με ερωτηματολόγια, θερμομέτρηση και ενισχυμένη υγειονομική αξιολόγηση όλων των επιβατών, όπως επίσης και απόδειξη αρνητικού μοριακού τεστ, το οποίο θα πρέπει να έχει γίνει μέχρι και 48 ώρες πριν την επιβίβαση για τους Κύπριους επιβάτες μας. Θα πραγματοποιούνται επιπλέον υγειονομικοί έλεγχοι για επιβάτες και πλήρωμα κατά τη διάρκεια της κρουαζιέρας, σύμφωνα με τα εγκεκριμένα πρωτόκολλα. Τόσο επί του πλοίου, όσο και κατά τη διάρκεια των εκδρομών θα τηρούνται όλες οι απαραίτητες αποστάσεις, ενώ το πρόγραμμα περιλαμβάνει εκδρομές των οποίων τα πρωτόκολλα έχουν εγκριθεί από το πλοίο. Επιπλέον, έχει γίνει αναβάθμιση των ιατρικών υποδομών στο πλοίο με μονάδες εντατικής φροντίδας και αναπνευστήρες, ενώ προβλέπεται συνεχής εκπαίδευση του υγειονομικού προσωπικού και δυνατότητα εκτέλεσης εν πλω τόσο τεστ ταχείας ανίχνευσης αντιγόνου (antigen rapid tests), όσο και μοριακών τεστ PCR. Επιπλέον τα συστήματα εξαερισμού των πλοίων μας έχουν ρυθμιστεί για 100% χρήση εξωτερικού καθαρού αέρα χωρίς ανακύκλωση, ενώ έχουν προστεθεί ειδικά φίλτρα HEPA (υψηλής απόδοσης απορρόφησης σωματιδίων) στο σύστημα εξαερισμού, τα οποία είναι διαμορφωμένα για την πρόληψη λοιμώξεων.

Μετά την πώληση των ξενοδοχείων στην Ελλάδα, έπαψε να σας απασχολεί ο τομέας των ξενοδοχείων; Στην Κύπρο ποια τα πλάνα σας για τον τομέα των ξενοδοχείων;

Ο κόσμος, που εδώ και περισσότερο από ενάμιση χρόνο είναι περιορισμένος, θέλει να βγει έξω, θέλει να κινηθεί ελεύθερα. Και αυτό είναι κάτι το οποίο βλέπουμε και σε όλες τις έρευνες που γίνονται. Γι' αυτό θεωρούμε πως ο τουρισμός θα επανέλθει. Εμείς αξιοποιήσαμε τον «νεκρό» χρόνο που πέρασε και είμαστε απολύτως προετοιμασμένοι να υποδεχθούμε τους επισκέπτες στις ξενοδοχειακές μας μονάδες σε Κύπρο και ελληνικά νησιά. Ήδη προχωρήσαμε σε αναβαθμίσεις σε ξενοδοχεία και ενοικιάσαμε κι άλλα, με αποτέλεσμα αυτή τη στιγμή να έχουμε 23 ξενοδοχεία, 18 στην Κύπρο και 5 στην Ελλάδα και να δηλώνουμε αισιόδοξοι για την επόμενη μέρα της πανδημίας.

Αναφορικά με τις δραστηριότητες μας στην Ελλάδα, κάθε άλλο παρά έπαψε να μας απασχολεί ο τομέας. Η Louis Hotels πρόσφατα ανέλαβε τη διαχείριση και μεταμόρφωση του πεντάστερου ξενοδοχείου Louis Asterion Resort & Spa στα Χανιά της Κρήτης. Επιπλέον, σύντομα θα ανακοινώσουμε και την ανάληψη της διαχείρισης μιας άλλης εξαιρετικής ξενοδοχειακής μονάδας στη Μύκονο.

Σε ό,τι αφορά τα πλάνα μας στον τομέα στην Κύπρο, σημαντικό ορόσημο για τη Louis Hotels ήταν η ολοκλήρωση των εργασιών ανακαίνισης του ξενοδοχείου Hilton Nicosia και η αναβάθμιση του σε πεντάστερο. Ταυτόχρονα, προχώρησαν οι ανανεώσεις με την ανακαίνιση των ξενοδοχείων Louis Phaethon Beach και Louis Imperial Beach στην Πάφο. Πέραν των πιο πάνω, ξεκίνησε και η συνεργασία με το Sofianna Resort & Spa στην Πάφο.

Ποιος ο στόχος κερδών του Συγκροτήματος για το 2021;

Οι ενδείξεις που λαμβάνουμε καθημερινά αποτυπώνουν την εικόνα μιας μουδιασμένης αγοράς, με κύρια χαρακτηριστικά την αβεβαιότητα και τη μεταβλητότητα. Ομολογουμένως πρόκειται για μια δύσκολη εποχή και αυτό δεν ισχύει μόνο για τον Όμιλό μας, είναι παγκόσμιο φαινόμενο. Ωστόσο ο Όμιλος, στα 85 χρόνια ιστορίας του, έχει ζήσει και ξεπεράσει με επιτυχία πολλές δύσκολες εποχές και καταστάσεις. Όσο προχωρά το εμβολιαστικό πρόγραμμα και βελτιώνεται η επιδημιολογική εικόνα της χώρας, η αγορά θα ανοίγει ολοένα και περισσότερο. Είμαστε πεπεισμένοι ότι πολύ σύντομα το θέμα του κορωνοϊού θα ελεγχθεί και ο τουρισμός θα ανακάμψει δυναμικά, με αποτέλεσμα ο Όμιλος να είναι σε θέση να επιστρέψει στα επίπεδα προηγούμενων κερδοφόρων χρονιών όπως το 2019, το οποίο έκλεισε με μεγάλη αύξηση κύκλου εργασιών σε σχέση με το 2018. Το 2021 σαφώς και δεν θα φτάσει στα επίπεδα του 2019, κάτι που θα προσπαθήσουμε να γίνει το 2022. Ως Όμιλος έχουμε προετοιμαστεί κατάλληλα και αναπροσαρμόσαμε την στρατηγική μας τόσο στον ξενοδοχειακό τομέα, όσο και στον τομέα της κρουαζιέρας. Ελπίζουμε να εκπλαγούμε ευχάριστα, όταν έρθει η ώρα της αποτίμησης.

Σε ποια επίπεδα βρίσκεται ο τραπεζικός δανεισμός του Συγκροτήματος; Σε ποιες ενέργειες προβαίνετε;

Η πώληση των πέντε ξενοδοχείων στην Ελλάδα στις αρχές του 2020 ήταν μια σημαντική πράξη, η οποία έφερε στον Όμιλο ένα εισόδημα ύψους €180 εκ. περίπου, με ένα καθαρό κέρδος γύρω στα €84 εκ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα αφενός να μειωθεί αισθητά ο δανεισμός και αφετέρου να εξασφαλίσει ο Όμιλος την απαιτούμενη ρευστότητα για να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της δύσκολης χρονιάς του 2020. Αυτό το γεγονός, σε συνδυασμό με διάφορες ανακατατάξεις, προσαρμογές και εξοικονομήσεις στις οποίες έχουμε προβεί σε όλο το φάσμα λειτουργιών του Ομίλου, συνέβαλαν ώστε ο δανεισμός να μειωθεί δραστικά. Αυτή τη στιγμή ο υφιστάμενος δανεισμένος εξυπηρετείται κανονικά και διατηρεί τον Όμιλο σε μια «υγιή» επιχειρηματικά θέση.

Ποιες οι κυριότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Συγκρότημα;

Η πιο σημαντική πρόκληση που αντιμετωπίζουμε αυτή τη στιγμή εξαιτίας της πανδημίας είναι η αδυναμία να προβούμε σε προγραμματισμό, κάτι που δυστυχώς δεν εξαρτάται από εμάς. Νοείται πως αξιολογούμε συνεχώς την αγορά και προβαίνουμε στις απαραίτητες αναπροσαρμογές. Σε ό,τι αφορά τον Όμιλο, δεν σας κρύβω πως η κατάσταση σήμερα είναι πολύ δύσκολη. Οι ζημιές το 2020 ήταν τεράστιες, καθώς τα πλοία ήταν δεμένα στα λιμάνια, τα ξενοδοχεία το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου ήταν κλειστά και όταν άνοιξαν για λίγο, αυτό έγινε με πολύ χαμηλές πληρότητες. Τα εισοδήματα κατρακύλησαν και την ίδια στιγμή τα έξοδα συνέχισαν να τρέχουν. Υπήρξε βοήθεια από το κράτος αλλά αυτή ήταν πολύ μικρή και πολύ πιο χαμηλή από τη βοήθεια που πήραν οι επιχειρήσεις στην Ευρώπη. Αυτό που ουσιαστικά υπήρξε ήταν κυρίως η επιδότηση των μισθών των εργαζομένων. Ακούμε συχνά πως προτεραιότητα αποτελεί η στήριξη σε μικρές, και μεσαίες επιχειρήσεις και αυτοεργοδοτούμενους. Πιστεύω πως και οι μεγάλες επιχειρήσεις πρέπει να τυγχάνουν ανάλογης στήριξης, διότι οι μεγάλες επιχειρήσεις στηρίζουν ουσιαστικά την οικονομία μιας χώρας και εργοδοτούν δεκάδες χιλιάδες κόσμου.

Άλλη σημαντική πρόκληση που επηρεάζει το σύνολο της τουριστικής βιομηχανίας στην Κύπρο είναι ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος, με στόχο τον περιορισμό της εποχικότητας. Το φαινόμενο της εποχικότητας οδηγεί στην αναστολή των εργασιών ξενοδοχειακών μονάδων με όλα

τα αρνητικά συνεπακόλουθα, όπως για παράδειγμα η αδρανοποίηση του προσωπικού για μεγάλο χρονικό διάστημα και η αύξηση των εξόδων συντήρησης. Επιπλέον, όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς πρέπει να διαβουλεύονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και να επαναξιολογούν την εθνική στρατηγική στα θέματα τουρισμού. Μόνο έτσι η χώρα θα καταφέρει να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητα της ως προορισμός τόσο σε ό,τι αφορά τις τιμές των υπηρεσιών που προσφέρονται, όσο και την ποιότητα των υπηρεσιών αυτών.